

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 15 • год. ХСVII • 14 август 2020 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

КОМИТСКОТО СЕЛО ТАЧИ ГЕРОИТЕ СИ

В Славейно бе отбелязана годишнината на Илинденско-Преображенското въстание

И тази година в село Славейно бе почитена паметта на родопчани, участници в борбата за освободението на родния им край от турско робство. Поради сложната епидемична обстановка в страната този път в традиционния национален тракийски събор не участва войскава част с духовна музика, нямаше художествена програма, нямаше и тържествена заря. Но организаторите на събора в комитското село Съюзът на тракийските дружества в България, община Смолян, кметството в с. Славейно, ГПК „Мурджов пожар“, читалище „Съгласие 1883“ и Църковното настоятелство в с. Славейно намериха подходящ начин на отбеляжат достойно 117 години от Илинденско-Преображенското въстание и 116 години от гибелта на знаменосеца Кольо Шишманов, да припомнят героичните дела на предците си и да засвидетелстват отново, че паметта е жива. Нищо не е забравено!

В местната черква „Св. Пророк Илия“, която е свидетел на много от събитията в с. Карлуково, превърнало се в революционния център на народноосвободителната борба в Родопите, бе отслужена заупокойна молитва за героите-преображенци. Молитвата отслужиха отец Запрян от смоленския храм „Св. Висарион“ и отец Георги от Момчиловци. На панихидата присъстваха председателят на СТДБ Красимир Премянов, заместник-председателят на Централното ръководство на Съюза Краснодар Беломорски, членовете

на Върховния комитет чл. кор. проф. д-н Георги Михов, Ели Воденичарова – председател на тракийско дружество

тракийските дружества в Сливен и Асеновград, от кметството на Славейно, от читалище „Съгласие“ и др.

„Родопи“ в Асеновград, Кирил Киряков – председател на тракийско дружество „Лазар Маджаров“ – Сливен, Тодор Корув – главен редактор на в. „Тракия“, доц. д-р Георги Митринов – член на Тракийския научен институт, Недялка Търнска, кмет на Славейно, известният тракийски деец Вълко Василевски – шеф на горската кооперация „Мурджов пожар“, много жители и гости на Славейно.

Церемонията по поднасяне на венци и цветя на паметниците на преображенци в центъра на селото бе открита от кмета на село Славейно Недялка Търнска, която подчерта, че славейновци тачат славните си предци, те са гордост не само за селото, а и за страната и никога няма да бъде забравен подвигът им. Слово, посветено на Илинденско-Преображенското въстание и ролята на комитското село Славейно в революционните борби произнесе доц. д-р Георги Митринов (Словото публикуваме отделно)

Положени бяха венци и цветя от името на Съюза на тракийските дружества в България, от кметството на Славейно, от читалище „Съгласие“ и др.

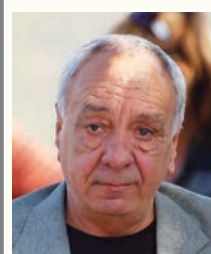
ГЕРОИЧНИ СТРАНИЦИ ОТ БЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ

117 ГОДИНИ ОТ ИЛИНДЕНСКО-ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ

от д-р Ваня Иванова

Още на стр. 3

ИВАЙЛО БАЛАБАНОВ Е УДОСТОЕН С ОРДЕН „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – ПЪРВА СТЕПЕН

Министерският съвет е предложил на президента на Република България да издаде указ за награждаването на Ивайло Балабанов с орден „Св. св. Кирил и Методий“ – първа степен, за големите му заслуги в областта на културата и изкуството и за популяризирането на българските традиции и фолклор., за високо постижения в поетичното му творчество. Припомняме, че ЦР на СТДБ, български учени, дейци на културата и общественици и тракийци, предложиха Ивайло Балабанов да бъде награден с орден „Св. св. Кирил и Методий“ и днес имат основание за удовлетворение от постигнатото. Животът и творчеството на талантливия поет може да се синтезира в едно изречение – изключителна любов към Тракия и майка България. Ръководството на СТДБ честити наградата на Ивайло Балабанов с респект и уважение, и я приема като тържество на постигнатото до момента и като обещание за нови творчески успехи! На многая лета!

ПЕВИЦИТЕ НА АНСАМБЪЛ „КИТНА ТРАКИЯ“ – В СВЕТОВНА ФОЛКЛОРНА НАДПРЕВАРА

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Дамският хор към Представителния ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ в Хасково ще участва в 10-ия световен шампионат по фолклор „World Folk 2020“. Организатори са Световната асоциация на фолклорните фестивали и Европейска асоциация на фолклорните фестивали с подкрепата на ЮНЕСКО. Популярната хасковска формация е подготвила за конкурсната програма песента „Лем перо“ на композитора Александър Христов. Според специалисти творбата е сред най-значимите в хорово-песенното му творчество. Записът на акапелното изпълнение на хасковските певици е направен в църквата „Св. Атанасий“ в село Сусам. Старинният храм е избран заради отличната му акустика, поясни Тонка Колева, диригент на хора.

Световният шампионат по фолклор тази година ще се проведе виртуално заради пандемичната обстановка. Нека с тази нова форма на общуване преодолеем изолацията и останем заедно, защото фолклорът винаги е бил, е и ще бъде споделяно познание, казват организаторите. Оценките на фолклорните групи, явили се в надпреварата, са валидни за класиране в Световната ранглиста.

ПО ПЪТЯ КЪМ БЕЗСМЪРТИЕТО

Славейновци направиха поход от селото до Синура. Пътят до паметната местност бе маркиран с указателни табели

На 2 август т.г. в с. Славейно, Смолянско бе проведен туристически поход до местността Синура в околностите на селото, където на 14 май 1904 г. част от Карлуковската революционна чета влиза в сражение с турска войска. В сражението знаменосецът на четата Колю Шишманов е ранен и отстъпва пред многократно превъзходящия противник, в опит да се откъсне от преследвачите си. След като бива открит, отново влиза в сражение и накрая се самоубива, за да не попадне жив в ръцете на турците. През 80-те години на XX век беше поставена от признателните славейновци табела в местността Синура с текст, осветляващ паметното събитие. По инициатива на ръководството на читалище „Съгласие – 1883“ в с. Славейно тази година бе подновена табелата, а също бе маркиран с указателни табели пътят на четниците от селото до местността Синура. Участниците в похода, близо 30 човека, се поклониха пред паметния знак и отдадоха почит на героя. Слово за житейския път и за революционната дейност на Колю Шишманов произнесе доц. Георги Митринов. Бе предложено за в бъдеще да бъде маркиран пътят на героя от местността Синура до лобното му място, отдалечено на няколко километра от там, и туристическият поход „По пътя на безсмъртието“ да стане традиционен.

НА ТОВА МЯСТО НА 14.V.1904 Г. ЧЕТНИЦИТЕ ОТ ЧЕТАТА НА ПЕЮ ШИШМАНОВ, НАЧЕЛО В КОЛЮ ШИШМАНОВ - ПОДВОЙВОДА И ЗНАМЕНОСЕЦ, ВЛИЗАТ В НЕРАВЕН БОЙ С МНОГОКРАТНО ПРЕВИШАВАЩАТА ГИ ТУРСКА ВОЙСКА.

В БОЯ КОЛЮ Е ТЕЖКО РАНЕН И С ПОМОЩТА НА СВОЙ ДРУГАР СЕ СПУСКА ПРЕЗ ГОРАТА КЪМ М. ДОМУЗАЛА.

ПО ЗНАЦИТЕ Е ПРОСЛЕДЕН ПЪТЯТ НА РАНЕНИЯ ЧЕТНИК ДО ЛОБНОТО МУ МЯСТО.

ЗЕМЯТА ПО ТОЗИ ПЪТ Е ПОПИЛА КРЪВТА НА БОРЕЦА ЗА СВОБОДА.

ПОКЛОН ПРЕД ПАМЕТТА НА ГЕРОЯ!

**КЪМ М. СИНУРА
ПО ПЪТЯ КЪМ БЕЗСМЪРТИЕТО**

**КЪМ ЛОБНОТО МЯСТО
НА КОЛЮ ШИШМАНОВ**

ЗОНАЛНИ СЪВЕЩАНИЯ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА

ВАРНА

На 29 юли т.г. във Варна се проведе зонално съвещание с участието на представители на тракийски дружества от Варненска област, от Търговище и Велико Търново, в което участваха Кирил Йорданов – член на ЦР на СТДБ, проф. Геновева Михова – директор на филиала на Тракийския научен институт във Варна, Петър Петров – представител на Тракийския младежки съюз, проф. Маринела Димитрова от Варненското тракийско дружество, представители на тракийското дружество в Търговище, водени от своя председател Нели Ташева, представителите на тракийското дружество във Велико Търново Паулина Петрова и Венцислава Петрова, Кр. Премянов – председател на СТДБ. По време на съвещанието бяха обсъдени организационни, правни и финансови аспекти на взаимодействието между тракийските дружества и СТДБ, абонамента за в. Тракия и проявите, включени в план-програмата на СТДБ за 2020 г., съобразени с епидемиологичната обстановка. Бяха набелязани сроковете за провеждане на отчетните събрания в някои от дружествата и обсъдени идеи за научно-изследователска дейност, свързана с тракийските българи в Бесарабия.

КЪРДЖАЛИ

На 1 август т.г. в гр. Кърджали се състоя регионално съвещание на тракийските дружества от Кърджалийски регион. В съвещанието взеха участие Марияна Ликова – председател на тракийско дружество „Тракийско сърце“ – Кърджали, Веселин Костов – председател на тракийското дружество „Тракия-1922“ в Крумовград, Ели Воденичарова – председател на тракийското дружество „Родопи“ в Асеновград, Даниела Коджаманова – директор на филиала на Тракийския научен институт в Кърджали, членовете на Върховния комитет на СТДБ: член кор. проф. Георги Михов и Ангел Коджаманов, Краснодар Беломорски – зам. председател на ЦР на СТДБ и Красимир. Премянов – председател на СТДБ. По време на съвещанието бяха обсъдени организационни, правни и финансови аспекти на взаимодействието между тракийските дружества и СТДБ, абонамента за в. „Тракия“ и проявите, включени в план-програмата на СТДБ за 2020 г., съобразени с епидемиологичната обстановка – събора-поклонение на Петрова нива, тракийския женски събор в Аврен и тракийския събор-поклонение в Маджарово.

■ Съпругът на Бойка Присадова, поета и журналист Петър Динчев сред младите таланти в Широка лъка

ОЖИВЯХА ПЕСНИТЕ НА БОЙКА ПРИСАДОВА В ДОЛИНАТА НА ЧАНОВЕТЕ

НИКОЛАЙ ЧАПАНСКИ, РАДИО ПЛОВДИВ

Два дни в родопското село Широка лъка си дадоха среща талантлив деца от всички краища на страната. Второто издание на националният конкурс „Широка лъка, пее, свири и танцува“ премина под знака на надсвирването с мелодиите на гайдара Дафо Трендафилов от Гела, посветил над 20 години от живота си на музикалното училище и известната родопска певица Бойка Присадова, родена в съседното село Върбово, днес махала на Широка лъка.

Близки и родственици на бай Дафо не успяха да дойдат, въпреки отправената им специална покана от Стоянка Тенова, директор на музикалното училище, но надпяване-

то уважи съпругът на певицата Бойка Присадова, известният поет и журналист Петър Динчев, който беше и част от журито в тази категория. Той и останалите в комисията се наслаждаваха на прекрасните изпълнения, все песенни бисери от репертоара на Бойка Присадова, които е изпяла през годините и завещала в Златния фонд на Българското радио.

Силно впечатление направиха изпълненията на Мария Бечева от Чепеларе, която получи приза „С песните на Бойка Присадова“ и парична премия от 150 лева. Последваха я Албена Гърбева от Пловдив, Ивайла Невенова от Смолян, Мария Василева от Смолян и Лилия Линова от Асеновград.

Да разучат красивите песни на Бойка Присадова се бяха постарали и двете българчета родени в Париж Мария Лазова и Лина Топалова, които дойдоха от Франция, специално за

конкурса в Широка лъка. Над 130 деца се представиха с песни и свирни в двудневния Широколъшки конкурс, организиран от Националното училище за фолклорни изкуства при перфектни условия за безопасност.

Всички бяха поздравени от поета Петър Динчев, който не скри вълнението си, и сълзите от радост. Щастлива, там някъде горе беше и Бойка Присадова, която напусна земния живот преди три години, но песните и продължават да живеят в сърцата на младите последователи.

Да ги пеят, но и да издирват нови, непопулярни песни сред слушателите им завеща Петър Динчев, който подчерта, че е силно влюбен в Родопите и родното гнездо на съпругата си.

ГЕРОИЧНИ СТРАНИЦИ ОТ БЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ

117 години от Илинденско-Преображенското въстание

Д-Р ВАНЯ АНГЕЛОВА ИВАНОВА

Навършиха се 117 години от избухването на Илинденско-Преображенското въстание, което е продължение на опитите за политическо и духовно освобождение и обединение на българския народ. Историките изследователи съвсем основателно го определят като връхна точка в национално-освободителната борба на македонските и тракийските българи и тази оценка не подлежи на подмяна. Илинденско – Преображенското въстание е въстание на българите, останали в границите на Османската империя по силата на Берлинския конгрес, от бреговете на Черно море до Албанските планини включително.

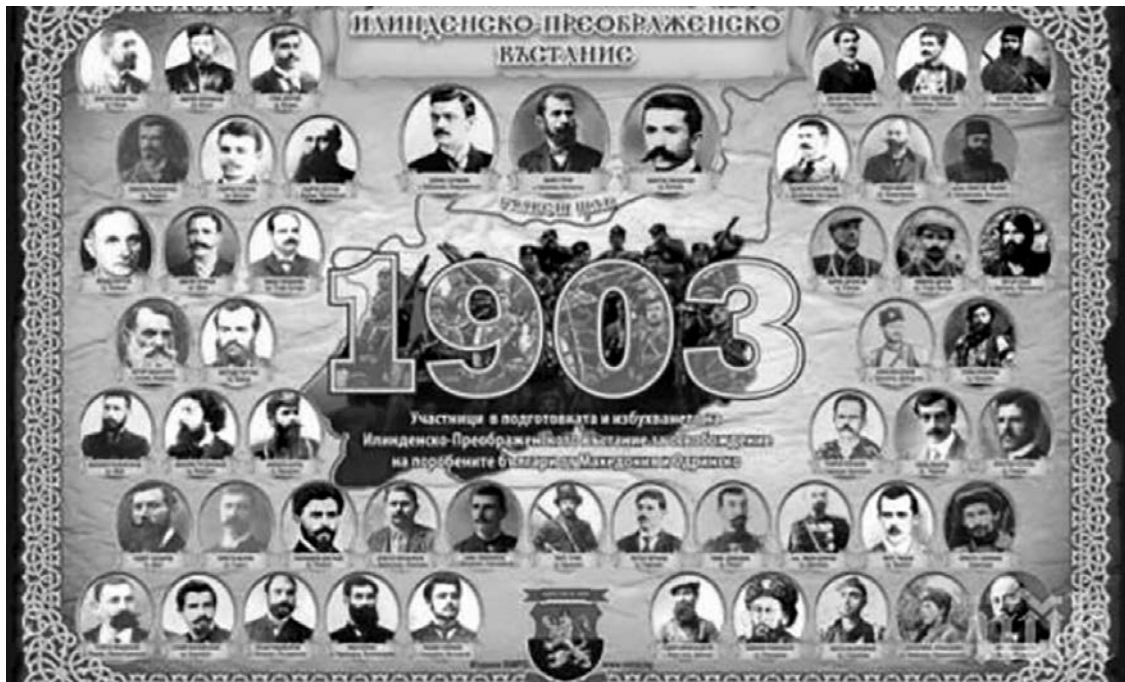
Въстанието избухва в Битолския революционен окръг на 20 юли (Илинден) 1903 г., откъдето идва и името му. За няколко дни обхваща всички населени пунктове в планинските местности на Битолска, Леринска, Костурска, Охридска и Кичевска кази (околии). Кулминационна точка на въстанието става превземането на гр. Крушово и прокламирането на Крушовската република, която просъществува 10 дни. В града е образувано временно правителство, в което влизат представители на трите общности – българи, власи и гърци. Добронамереното отношение към мирното турско население, дава основание на един австро-унгарски дипломат да запише в мемоарите си: „Доблестно въстание срещу цяла империя“.

На 6 август същата година въстанието избухва и в Тракия. Въстаниците успяват да освободят много селища в района на Странджа планина и крайморските градове Василико и Ахтопол. Връхна точка то достига с обявяването на Странджанската република, която просъществува 26 дни.

В Родопския край на Одринския революционен окръг въстаническите чети активизират своите действия и успяват да приковат за известно време значителни неприятелски сили. В освободените селища е установена революционно-демократична власт по примера на Крушовската република.

В Серския революционен окръг въстанието е определено за 14 септември (Кръстовден), но на практика то избухва преди тази дата. Най-ожесточени сражения се разразяват в Мелнишко. Сблъсъци между въстаниците и турските войски последват и в Серско, Драмско и Горноджумайско. В Солунски, Скопски и Струмишки революционен окръг действията на въстаниците се изразяват предимно в организиране и извършване на атентати, в резултат на които са разрушени важни стратегически пунктове.

Срещу въстаналото население в Македония и Тракия османското правителство изпраща 300 хиляди

добре въоръжени редовни войници, снабдени с модерно оръжие и артилерия. Изправен пред заплахата за жестоко потушаване на въстанието, главният щаб отправя молба за помощ към българското правителство. Правителството в София, предупредено от западните велики сили за неблагоприятните последствия, които биха последвали за България при евентуална намеса, не откликва на призива. Разчитайки на собствените си сили, въстаналото население се отбранява в продължение на три месеца срещу многократно превъзходящия го противник.

За размера на въоръжената борба и за жестокостите при потушаването на въстанието свидетелстват исторически извори и мемоари, чиито цифри не се нуждаят от коментар. В Македония и Тракия са станали 239 сражения, в които са участвали 26 408 въстаници срещу 350 000 редовни войници и башибозук. Опожарени са 205 села, съвършено разрушени 12 440 къщи, избити и изклани 4694 души, оставени без подслон 70 835 души, а други 30 000 били принудени да напуснат родните си огнища и да търсят спасение в България.

Въпреки неуспеха си, Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. има огромно значение, защото чрез него поробеното население в Македония и Тракия показва волята си за свобода и национална независимост. Героизмът в името на свободата и неуспехът на въстанието, са факторите, които подсказват нов подход за решаването на българския национален въпрос.

Илинденско-Преображенското въстание е един от най-ярките символи на българската памет. В дни като днешния концентрираме вниманието си върху героизма и подвига на главните организатори и ръководители на въстанието като Гоце Делчев, Гьорче Петров, Даме Груев, Борис Сарафов, Анастас Лозанчев, Михаил Герджиков, Лазар Маджаров, Стамат Икономов,

Георги Кондолов и др., които са надживели времето и забравата, и служат като мярка за патриотични стойности. Но не бива да забравяме, че героичните ни символи на паметта до голяма степен се

дължат и на хилядите безименни герои, без чиято саможертва, усилията на главните ръководители нямаше да значат нищо.

Въстаниците демонстрират чуда от смелост в продължение на

месеци и водят неравна борба в името на правото да живеят, да бъдат свободни и обединени в границите на Отечеството. Примерът на илинденци и преображенци, които със своята кръв и себепристрастие написаха едни от най-героичните страници в българската история, трябва да бъде ясен знак към онези, които претендират да ни бъдат водачи – България стои над всичко!

Исторически извори и литература:

Силянов, Хр. Освободителни борби в Македония, т. I и II. С., 1983

Георгиев, Величко. Трифонов, Стайко. История на българите 1878–1944 в документи. Том II. С., 1996

Пандев, К. Националноосвободителното движение в Македония и Одринско, 1878–1903. С., 1978

Панайотов, Л. Илинденско-Преображенското въстание през 1903 г. С., 1982

Гоцев, Д. Идеята за автономия като тактика в програмата на националноосвободително движение в Македония и Одринско. С., 1983

Филчев, Иван. Тракийският въпрос и тракийското движение в България. С., 2007

С НЕСЛОМИМИЯ КАРЛУКОВСКИ ДУХ

ДОЦ. Д-Р ГЕОРГИ
МИТРИНОВ

Драги сла-
вейновци и
гости на Сла-
вейно,

И тая годи-
на, макар в ек-
стремни епиде-
мични условия,
а и в политиче-
ска криза, в която сме, ние
отбелязваме годишнината
от Илинденско-Преображен-
ското въстание и почитаме
нашите предци, които се
включиха активно и всеот-
дайно в борбата за освобож-
дение на родния край. Това
е наш дълг към тях. Всички
събори в страната бяха от-
менени. Но за разлика от
останалите местни събори,
посветени основно на ядене-
то и пиенето и на веселбите,
свързани с тях, в което няма
нищо лошо, ние няма как да
пропуснем да отдадем почит
на борците за духовна и по-
литическа свобода в Средно-
родопието. Още повече, че в
случая не става въпрос за от-
делни личности като водачи
и активни участници, какви-
то несъмнено има на много
места, а за цяло едно село. И
с право можем да определим
някогашното с. Карлуково
като селото на духа. Именно
тоя несломим български
борчески дух водеше нашите
предци в стремленията им
да оцелеят като християни,
водеше ги по-късно и в бор-
бите срещу гъркоманството.
Тоя дух издигна просветното
дело в селото ни като пър-
венстващо в Ахъчелебийско
и в цяла Западна
Тракия. А чрез
местната интели-
генция, в лицето на
учителството, той
се извиси и в бор-
бата за политическа
свобода. Ето как-
во пишат другите
за карлуковци, как
представят борбата
им срещу гъркоман-
ството и отноше-
нието им към учеб-
ното дело:

„Сред всички
български села в
околията най-мно-
го заслужава за-
беляване селото
Карлуково, което
при всички заплаш-
вания и интриги,
дори чрез правител-
ството от страна на
нашите гъркомани
устоя най-верно
и непоколебимо в
своята народност,
дори и до днес.
Това село и до днес
е първо в околия-
та ни, както откъм

Портрет на гръцкото фенер-
ско духовенство и коварните
му дела против българите в
Родопите. Пловдив, 1887, с.
65).

А как бе поставено на-
чалото на революционното
дело в Карлуково? В края на
19-ти век християнското на-
селение в Среднородопието
се включва в създадените ре-
волюционни братства: през
1896 г. в Чепеларе, а през
1898 г. в Карлуково и Устово.
Революционното братство
в с. Карлуково възниква по
инициатива на местния учи-
тел Вълко Иванов Шишманов – по-голям брат на вой-
водата Пею Шишманов. В
него членуват 7 първенци на
селото, включително и све-
щеник Ангел Инджов. През
1900 г. революционните
братства прерастат в рево-
люционни комитети. Такъв е
създаден и в Карлуково. През
1900-1901 г. 107 карлуковски
младежи, силно въодуше-
вени от идеите на револю-
ционното движение, масово
се записват като добровол-
ци четници, макар да не е
сформирана тогава местна
чета. Местният учител Пею
Шишманов, посочен от Гоце

училището
си, голяма-
та ревност
към наука-
та, тъй и
по задруж-
ността,
съгласието
и редът на
селището“ (С. М.
Родопски.
Делчев през пролетта
на 1902 г. като нов ръ-
ководител на револю-
ционната организа-
ция в Ахъчелебийско,
само за една година
успява да я преобра-
зи, да превърне род-
ното си село в нейна
силна крепост. Ето
какво пише Хр. Ка-
раманджуков за ре-
волюционното дело в
Карлуково:

„От край време
Карлуково е събудено
и родолюбиво село.
Както в борбите сре-
щу фанариотите, така
и сега, през политиче-
ските борби за осво-
бождение и обедине-
ние карлуковци взеха
най-активно участие.
И през време на Ма-
кедоно-Одринското
революционно дви-
жение те издигнаха
селото си до първос-
тепенно средище от
1901–1908 г. Това село
бе единствено в Ро-
допската област, дето
всички, абсолютно
всички, мъже и жени,
стари и млади, богати
и бедни, бяха посве-
тени в делото, всички
свещено пазеха тай-
ната на движението. Затова
единствено тук не стана и ни-
какво издевателство, никаква
афера... Карлуково бе стан-
ция, дето пристигаше тайната
поща и от тук се разпръсква
надолу към Гюмюрджина
и Златоград, а понякога и за
Ахъчелебийско, Ксантийско.

Неговото огромно значение
се състои и в това, че то даде
много предани работници и
видни водители...“ (Хр. Ка-
раманджуков. Родопа през
Илинденско-Преображенско-
то въстание. София, 1999).

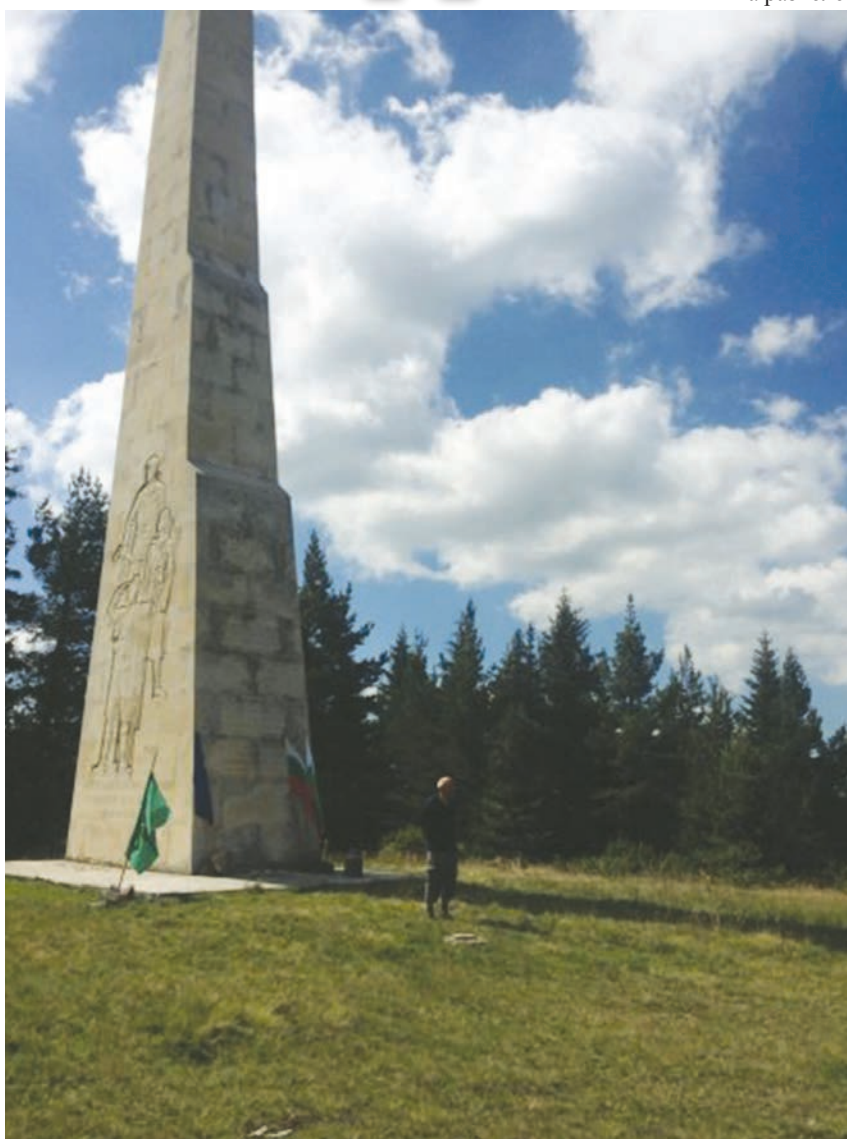
Да, през 1903 г. Средно-
родопието остана в сянка-
та на Македония и
Странджанско, къде-
то избухна въоръже-
но въстание срещу
османската власт. Но
това ни най-малко не
омаловажава ролята
на революционното
движение в Средно-
родопието, в част-
ност в Карлуково,
в общородопски, а
и в общобългарски
план. И макар в ка-
питалните изслед-
вания, посветени на
подготовката и из-
бухването на Илин-
денско-Преображен-
ското въстание през
1903 г., да е отделено
твърде малко място
на Среднородопие-
то, ние отбелязваме
по подобаващ начин
всяка годишнина от
тая епопея на бъл-
гарския дух. Да си
припомним фактите
около ситуацията в
Среднородопието по
време на подготовката
и избухването на

Илинденско-Преображен-
ското въстание. Вследствие
на недалновидното ръко-
водство на върховистките
ръководители Вълчо Сара-
фов и Константин (Вълчо)
Антонов – Сеченката дей-
ността на революционната
организация в Среднородо-
пието е разстроена. Липсва
и въоръжение, за което са
събирани и изпратени пари.
Т.е. местното християнско
население не е готово за
въстание. Становището на
ръководството на ВМРО в
лицето на Хр. Матов и д-р
Татарчев е, че „Ахъчелебий-
ско не може да бъде обект на
масово въстание“ (Хр. Ка-
раманджуков. Родопа през...,
с. 23). Решенията на конгре-
са на Петрова нива в Стран-
джа през пролетта на 1903 г.
са в Ахъчелебийско да не се
вдига въоръжено въстание, а
да се води четническа борба.
Същевременно в навечерието
на въстанието османската
власт предприема изпревар-
ващи действия и съсредото-
чава в района войски под-
разделения. Според данни
от 31.08.1903 г. числеността
на турската войска в Ахъче-
лебийско била 8700 войни-
ка. Във всяко християнско
село имало разквартирува-
на войска. Засилена била и
турската гранична стража. И
както споделя Хр. Караман-
джуков, стратегията на че-

тите в Среднородопието от
нападателна става отбрани-
телна, да се опази местното
малобройно християнско
население (Хр. Караман-
джуков. Родопа през..., с.
79). Същевременно българ-
ските погранични власти
предприемат разоръжаване
на разположените в близост

до границата
с Османската
империя бъл-
гарски чети.
На 24.08.1903
г. в местността
Имарет дере е
обкръжена и
обезоръжена
част от най-
малобройната
местна чета –
Карлуковската,
като по сведе-
ния на войвода-
та Вълко Рай-
чев Шишманов
16 четника
са заловени и
обезоръжени,
след което са
интернирани
във вътреш-
ността на стра-
ната (Хр. Ка-
раманджуков.
Родопа през...,
с. 197).

Това са само
щрихи към кар-
тината на ре-
волюционната
дейност в Кар-
луково, която
ни дава право,
а и ни задъл-
жава да отбе-
лязваме всяка
годишнина,
свързана с нея. И нека си
припомним апела на крае-
веда д-р Стефан Илчевски,
че „Илинденските срещи
за славейновци в Славейно
– без парадност, шаблони и
тип „селски събор“, трябва
да са срещи вдъхновяващи
и събуждащи градивни ми-
сли за бъдещето на селото“
(Ст. Илчевски. Не изтръг-
вайте корените от родното
село. Смолян, 2005, с. 8).
Ако цялата днешна интели-
генция, излязла от селото
ни, се впрегне в задачата
да му се вдъхне нов живот,
това неминуемо ще стане. А
сега сме свидетели на много
частни инициативи, някои
от които не са добре обмис-
лени. Но такова разпилява-
не на градивна енергия не
е нужно. Нужни са дълго-
срочни планове, та Славей-
но да стане привлекателен
център за исторически ту-
ризм с интересните обекти
за посещение в околностите
му (параклисите, историче-
ските местности Иноглово,
Имарет дере, Момчиловата
крепост и др.). Докато има
славейновци и потомци на
славейновци, силно свърза-
ни и отдадени на родното
място, то ще живее. Нека с
дружни усилия, водени от
несломимия карлуковски
дух, уверено да вървим на-
пред по своя път и да прео-
доляваме всички трудности.

КАКВО СЕ КРИЕ ЗАД ОТКАЗА РИДВАН КАРАХОДЖА ДА СТАНЕ БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИН

Премиерът може да поиска преразглеждане на решението на Съвета по гражданство

За съжаление сънародниците ни в Западна Тракия в Гърция са напълно забравени

Някой последователно превръща България в мащеха

ДОЦ. Д-Р СПАС ТАШЕВ,
ИИНЧ ПРИ БАН

Поредният българин получи отказ за предоставяне на българско гражданство. Не е нито първият, нито последният. В края на краищата няма програмен или нормативен документ, в който да е казано, че всички българи зад граница трябва да станат български граждани. И все пак отказът на Съвета по гражданство да уважи молбата на нашия сънародник Ридван Караходжа от южнородопското село Пулево, Ксантийско, дори не е алегорично убийство на бяла лясловица, а повод за много сериозни размисли за непоследователната ни и разпокъсана държавна политика към българите в чужбина. От една страна периодично слушаме декларации, че България ще подкрепя българските общности по света, че те са нашето лице зад граница, лоби, мост за сътрудничество и с тях искаме да изградим трайни връзки, а защо не и стратегическо партньорство! От друга страна обаче често пъти тези думи не се покриват с дела, а и липсва необходимата координация. Поради това изоставаме на светлинни години спрямо политиките на наши европейски партньори, които подобно на нас имат свои големи диаспори.

Този печален резултат има своето логично обяснение. Практиката на национален нихилизъм към българите зад граница от времето на 45-годишния комунистически режим не е напълно преодоляна и при 30-годишния ни преход. Ако за някои наши задгранични общности се прави нещо и е престижно да се говори, има едни българи, които са напълно забравени – това са българите в Западна Тракия в Гърция.

От 1912 до 1919 г. районът е неразделна част от територията на България, а всички негови жители са български поданици. След края на Първата световна война българското Беломорие съгласно Ньойския мирен договор е окупирано от френски войски и преминава в съвместно владение на петте велики държави от Антантата, които установяват автономен режим начело с френския генерал Шарпи. През този период започва масовото изселване на българското население от Западна Тракия, но въпреки това от около 180 хил. българи преди това, при преброяването в Междусъюзническа Тракия през 1920 г. са регистрирани 80 893 българи, като от тях 11 739 са българи мюсюлмани.

През 20-те години на XX в. българите християни в Западна Тракия окончателно са изселени от гръцките власти, там остават само българите мюсюлмани. Всички те имат мюсюлмански имена, но майчиният им език, носии, обичаи и народни танци са български.

Днес в Западна Тракия има около 40 хил. българи мюсюлмани и те представляват 33% от цялото мюсюлманско население на областта. Дълги години със съдействието на гръцките власти бяха подлагани на турцизация, в т.ч. и задължително изучаване на чуждия за тях турски език. През последните 20 години Гърция си даде сметка, че сама създава един задълбочаващ се проблем, но вместо да разреши изучаването на български език като майчин, тя започна да създава нов „помашки“ език и ново „помашко“ самосъзнание. Всичко това става под носа и при пълното бездействие на българската държава!

Познавам една част от лидерите на общността на българите мюсюлмани в Западна Тракия. Те са интелигентни хора и знаят българския си произход. Преди няколко години част от тях посетиха отоманските архиви в Турция и откриха документи за родните си села. Видяха през кой период е станало приемането на исляма, прочетоха и имената на предците си преди помюсюлманчането. Това са български, а не гръцки имена. Страхът обаче все още ги скована и те не смеят да говорят публично за всичко това.

Един единствен човек открито надигна глас в защита на истината и това е българският родолюбец Ридван Караходжа. Той наистина е първата бяла лясловица в Южните Родопи. И точно на него Съветът по гражданство отказа да уважи молбата му за предоставяне на българско гражданство, въпреки че Ридван приложи документи, че предците му през периода 1941–1944 г. са били смятани от българската държава за лица от българска народност и са били български поданици.

Колкото и да е странно, предложението за отказ идва от Дирекция „Миграция“ на МВР. Компетенциите на тази държавна структура са в областта на придвижването на кандидатите, а точно тук трябва да се има предвид, че Ридван е гръцки гражданин по рождение, т.е. със свободно придвижване в Шенгенското пространство. В този случай „легендата“, че това е поредният кандидат, който иска българско гражданство, за да пътува, просто е несъстоятелна. А ако говорим за съдимост, трябва да кажем, че Ридван Караходжа е съден като учител, защото отказва да преподава турски език, който не разбира, на децата българчета мюсюлмани в района, защото не им е майчин и те също не го разбират. Тук не виждам нищо

престъпно, а по-скоро похвално.

В същото време ако Ридван Караходжа по някакъв начин е застрашавал националната ни сигурност, това трябва да бъде казано от ДАНС и тогава дори не бихме обсъждали възникналия казус. В справката на сайта на Дирекция „Българско гражданство“ при Министерство на правосъдието обаче такава информация няма, т.е. няма данни ДАНС да възразява.

Като човек, роден и израснал в Родопите, с огромна болка констатирам, че на думи нашите държавници са обезпокоени от евентуална турцизация на българомюсюлманското население, а на дело нанасят удар по борец срещу нея и по този начин я подкрепят. Ето как някой служител в държавната ни администрация, обслужвайки чужди интереси, се опитва да сложи кръст на държавата ни и международна статистика и оказва въздействие да не бъде признат за българин един наш сънародник в Гърция, който и днес се бори срещу турцизацията и гръцизацията на тамошните българи мюсюлмани. Давам си сметка, че Турция и Гърция имат своите интереси и лостове за влияние, но България също има такива, трябва да защити Родопите, поради което подобно деяние не трябва да остане

ненаказано!

Отдавна поставям въпроса защо членовете на Съвета по гражданство се произнасят по въпроси извън разписаната в нормативните документи компетентност на институциите, които представляват? Като се дистанцираме от конкретния случай трябва да се запитаме и къде е органът, който формира държавната ни политика към българите в чужбина и преценява тежестта на отделните положителни и отрицателни страни при комбинираното въздействие на редица фактори? Къде са стратегическите ни проекти за бъдещето на българската диаспора и нейното взаимодействие с българската държава, къде са програмите ни за нейната мобилизация? Все въпроси, оставащи без отговор, защото такава институция и такива дейности няма. Само имитация!

Надявам се България да успее да преодолее всичко това, но до тогава, за да измие поредното срамно петно, дано да се намери български държавник, още по-добре ако това бъде премиерът Бойко Борисов, който да поиска преразглеждане на решението на Съвета по гражданство и да потърси отговорност от лицата, направили това предложение, което не се вписва в българския национален интерес. (в.,Труд“)

РИДВАН КАРАХОДЖА:

ВАЛЕНТИН ХАДЖИЕВ

– Ридван, вашата история звучи невероятно. Възможно ли е да не знаете през половината си живот, че имате български предци и да го научите от документ?

– От къде да зная? Майка ми е неграмотна жена. Говори на родопски диалект. Знае само няколко изрази на гръцки и турски. Не може да обясни какво говори. В нашия край на диалекта, който говорим, викаме „помацки“. В училище при нас не учим книжовен български език. Учим гръцки и турски език. Няма учебници на български, нито изучаваме диалекта си. Как тогава да разбреш, че говориш диалект на българския език? И повечето хора при нас не знаят, че езика, който говорят, е диалект на българския. Аз намерих случайно един път прашясало куфарче у нас на една лавица. Разрових се в него и намерих документи на дядо си Идриз. Намерих сред тях документ като лична карта, който му е позволявал да се движи в района и да идва да работи в Златоград. Там пише име, фамилия и народност: Българска. Тогава се убедих и сега вече знам като ме попитат какъв език е майчиният ви, да кажа: български. Но не мисля, че вреди, ако някой му вика „помацки“, от това хората няма да се променят. И аз го ползвам този термин. Това нищо не променя в мен.

– Отрасъл си в малко село близо до границата с България. Не е ли имало как да разбереш по-рано, че както говориш ти, така говорят и през границата?

– Пулево има 150 души население. Като бях малък нямаше интернет. Няма откъде да вземеш да прочетеш ако те интересува. Завърших медресе в Шахин. Но като бях на 12 години баща ми ме из-

Ридван Караходжа

Разбрах, че съм българин, след като отворих един стар куфар на дядо ми

прати в Турция да уча. Училището беше в азиатската част на Истанбул. И като се прибрах от Истанбул, казах на баща ми: Това беше, няма да се върна. След това завърших „Педагогика“ в университет за малцинствата в Солун, с право да преподавам в малцинствени училища. Учил съм гръцки и турски език, но така и не ги знам добре.

– Кога започна да се интересуваш от диалекта си?

– В казармата. Бях в четвърти армейски корпус, базиран в Ксанти. Там участвах в създаването на речник на думите и тяхното значение на родопски диалект и гръцки език. Тогава имаше политическа акция, държавна политика за приобщаването на жителите на Северна Гърция. Защото правителствата преди бяха направили страшни грешки с това население, искаха нещо да поправят, но това вече е непоправимо. Бяха ни събрали една групичка войници да правим речника. Тогава министър на отбраната беше Герасимус Арсенис. Беше разпоредил да се направи такъв речник. И след две години работа издадохме речник на думите от нашия диалект – на гръцки, с граматика, синтаксис, правила. Има особености като диалект, има разлика в падежите, имаме четири падежа. Но голяма част от този материал, който събрах, докато правехме речника, не влезе. И тогава реших да издам свой речник. И го издадох, доста по-късно, през 2017 г. В 15 бройки само, защото искам да съм независим, никой да не го финансира, за да нямам цензура. 1000 страници е речника, с над 50 000 думи и форми на езика. И много неща не влязоха в него, но няма как да издам пет тома. Исках един том да има, поне да го има събрания материал в големите библиотеки.

– И как научи книжовен български език?

– Научих го сам. Тогава нямаше интернет, нямаше учебник на български и беше трудно, от българо-гръцки речник започнах да уча думите и как се изписват. Сам си имах интерес да го разбера, за-

ради речника. А и да знам какво говоря сам за себе си, защото като ме попитат какво говоря, не можех да отговоря, не знаех. Нямах си представа какво говоря, нито знаех нещо за кирилицата, но покрай речника разбрах, че говоря български език. След това с интернет вече имам достъп и до книги, и до текстове, до звукове, има видеа. Вече е друго. В армията ползвахме гръцката азбука за речника. И съм свикнал да ползвам ударения в думите. Сега като чета български вестник и ми е трудно, тъй като като не знам къде е ударението и дали не го произнасям грешно. Междувременно работих 5 години в медресето, лицей за средно образование в Шахин, като административен служител. Когато трябваше да започна да преподавам, отказах. Уволниха ме, защото отказах да преподавам турски език, защото не го знам и в момента водя дела за това. И сега си поддържам свой блог в интернет, пиша всичко, което искам, защото на нищо и на никой не давам да ми посяга на свободата.

– Можеш ли да си категоричен вече, след толкова четене, какъв е майчиният ти език?

– Той си е български. И да го отрекат, не се променя нищо.

– И как реши да поискаш българско гражданство?

– Нямах как да мисля дали го искам, като намерих документите на дядо с народност: Българска. От две години съм задвижил процедурата за българско гражданство. Подадох документи преди две години, ходих в Смолян, Пловдив, София. Един документ при превода се загуби, пак го изваждах. Но ми издадоха от Държавната агенция за българите в чужбина официален документ за български произход, това е най-важното. Този документ отива в Министерството на правосъдието и сега чакам да получа официален документ за българско гражданство.

(Бр. 4/2020 на „Златоградски вестник“)

ЗАВРЪЩАНЕ КЪМ КОРЕНИТЕ

Ботевци от Айтос с две призови места от националния конкурс за есе и разказ за ученици на тема „Завръщане към корените“ – 2020 (Родовата памет е жива)

АНАТОЛИ АПОСТОЛОВ и ИВОНА ДИМОВА от 10 клас впечатлиха журито с емоционален и богат художествен език, с разказ, обхващащ дълъг исторически период. Консултант на учениците е учителят им по История и цивилизация Николай Димитров.

НЕ ЗАБРАВЯЙ ТУЙ, ЩО Е ЖИВО!

АНАТОЛИ АПОСТОЛОВ

България има богата история. Минало незабравимо, изпълнено с величави периоди, но и със страшно много болка и мъка. За успехите и славата знаем всички. Знаем и за лишенията, мъката, смелостта, героизма и всеотдайната борба, довели до тях. И така е редно. Всеки уважаващ себе си човек трябва да познава историята на родината си. Народът ни е преживял огромни трагедии. Подлаган е на жестоки страдания, нечовешко отношение и страшни мъки от ламтящ за земя и власт тиранин. Посегнал на беззащитното българско население. Такава е съдбата на живеещите в Одринска и Беломорска Тракия българи през злочестата 1913 г. В отсъствието на български войски, башибозукът и османската армия нахлуват и подлагат мирното население на гонения и изстребление. Стотици хиляди наши сънародници са принудени да бягат, изоставяйки дом и поминък. Десетки хиляди, сред които жени и деца, са измъчвани и зверски убити, а селата са из-

равнени със земята. Трагедията е огромна. Малцина успяват да достигнат до пределите на България, предимно жени, деца и старци, защото повечето мъже са били посечени или разстреляни. Трагичният поход на търсещите спасение българи от Беломорска Тракия завършва при село Ятаджик, днес Маджарово, където турски башибозук ги очаква в засада. Сред падналите под кръвта му ятаган са близо 200 невинни дечица, загинали на крачка от жадуваното спасение. Днес за тези ужасяващи събития ни напомня местността „Илиеванива“, където е изграден малък мемориален комплекс, в който има паметник – костница „Тракийски пантеон“ в памет на падналите в жертва на желанието за завръщане в пределите на Родината и не получили шанс за живот. А параклиса „Света Петка Българска“ пазителка на Тракия е изграден в памет на всички загинали тракийски българи и неуспели да стигнат до заветните предели. Третият възпоменателен обект в комплекса е тракийска чешма, чия-

то жива вода символизира аживата връзка с останалите далеч родни места. Водата, минаваща оттук тече и там. Символ на безсмъртието на един миролюбив и трудолюбив народ българи – тракийци. Всякагодина в първата събота на месец юни се провежда Национален младежки тракийски събор „Ден на тракийското дете“. Местността „Илиева нива“ става сцена на културни изяви на потомците на тракийските българи и техните деца от цялата страна. Така се почита паметта на загиналите и се поддържа жив споменът за тях и злочестата им съдба. Борбеният и родолюбив дух на тракийците живее в потомците на загиналите и оцелелите. Макар и достигнали до родината, животът им не е билника клек. Пръснати из цялата страна, те са далеч от родния си дом. И най-добре от всички знаят, че след загубата на най-близките, за човека няма нищо по-лошо и страшно от това да си емигрант. Да си принуден да изоставиш всичко, което имаш. Бащиното огнище и плодородната земя, осигуряваща прехраната ти и която си обработвал с тежък труд и многолюбов. Да живееш само със спомена за тях, знаейки, че си ги загубил безвъзвратно. Съдбата на емигранта е тежка и жестока, но съдбата на нашите тракийци е още по-болезнена, защото те са емигранти в собствената си страна. Били са чужди в своята държава. Разбира се дорихората са им подали ръка, но са минали години преди да успеят да изградят свой дом отново. Живели са в мизерия и недоимък, докато си стъпят на краката. Но не се предали, не склонили глава пред трудностите, а се борили със зъби и нокти и са продължили напред. Макар и чужди сред свои, любовта към отечеството и силната воля за живот са ги крепили. Тази своя борбеност и непреклонност те са предали на своите деца, а те на своите и така до днес и векове веков докато свят светува. Българите-тракийци, прокудени от родната земя и бащин дом не са забравени и никога няма да бъдат. Кръвта им тече във вените на техните потомци, а смелостта и родолюбието им са в сърцата на всички ни. Такате са живи и са сред нас. В сърцата, в ежедневната борба за оцеляване, в мечтите за по-добро и светло бъдеще. Както казах, не се забравя туй що е живо.

ЗАВРЪЩАНЕ НАЗАД В КОРЕНИТЕ

ИВОНА ДИМОВА

Миналото е етап от живота ни, неизменна част от съществуването ни, то е част от съзнанието ни. В далечната древност земите ни са били осеяни с първородственици, които са ги пазили и съхранявали. Нашата основа са корените на дълбокото минало. Корените пораждат живота, защото без корен не може да разцъфне цветът на цветето. Той символизира рамото, което ни придържа, помощта, която ни съпровожда. Това са нашите пазители! Те са поддържали вечната хармония между народ и природа, опазвайки родината ни, чиста и неопетнена. Миналото е връзката, която поддържа настоящето, а настоящето с бъдещето. Благодарение на всички знайни и незнайни патриоти, преминали през възход и падение, сме тук и сега, защото нашата история е – „Извор на гордост“. Колко народи са успели да достигнат до два Златни века, колко държави са оставали единни въпреки гибелта си? Коя е тази държава, която е преминала и през пламъци от огън? Името е просто – България. Искрата, която се е зародила в сърцата ни е допринесла племето да се превърне в народ. Жертвата на всеки българин, миналото на българина не е лист хартия, която може толкова лесно да избледнее, защото те са в нас. Посрещаме изгревът и залязваме със залеза, със спомена, че животът ни не е подарък, а жертва, която трябва да тачим, забравата е най-пагубното оръжие за героя. Небива да се отдаваме на забравата! България е пръстта, слънцето и водата, а българите вкоренени в нея, част от нея.

Стари обичаи не презирай! Бащино огнище не забравяй!
Г.С.Раковски

ЗЛАТОГРАДСКИ КНИГИ

Излезе т. 4 на „Златоградски страници“

В родопското краезнание се появи поредната, четвърта част, на „Златоградски страници“ – сборници с научно-популярни статии, публикувани през годините в „Златоградски вестник“. Вестникът е основан на 5 януари 1990 г. от журналиста, писателя и краеведа Ефим Ушев, за когото Златоград е родно място и творческа съдба.

В първите две години излиза като седмичник, след това – два пъти в месеца, и така досега, до 700-я брой, така и за напред. По повод 25-годишнината на „Златоградски вестник“, през 2015 г., главният редактор Ефим Ушев представя част първа на „Златоградските страници“, а в навечерието на 30-годишнината на това уникално за Родопите периодично издание, читателите се срещат с най-новите „Златоградски страници“. В тях оживяват: „Родове и родови взаимоотношения в Златоград през

Ефим Ушев

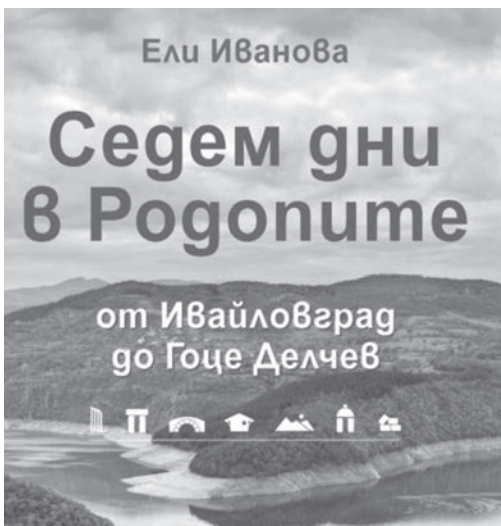
вековете“; „Златоград в Тракия и Беломорието – факти, връзки, тежени“; „Златоград в страниците на учени и писатели“. Поредните 512 „Златоградски страници“ се прибавят към писаното слово за Златоград в предишните три части, също

внушителни по обем. Надежден партньор на писателя Ефим Ушев в това начинание е Варненското издателство „Славена“. Авторът в предговора на т. 4 на „Страниците...“ пише: „И понеже все пак отбелязваме и един 30-годишен юбилей на изданието, което е причина всичко това да бъде събрано, редактирано и изнесено „на бял свят“ – как виждаха „Златоградски вестник“ и какви писма ни изпращаха

наши читатели и автори; как самата редакция общуваше през тези 30 години със своите автори и читатели – на това е посветен последният раздел на книгата, която представлява...

МАГИЧНАТА РОДОПА — ОТ КРАЙ ДО КРАЙ

Родопите са огромни, красиви, потайни, древни и все още не достатъчно добре познати за туристите. Може да обикаляте из тях с месеци и все пак да откривате нови места, които да ви изненадват със спиращи дъха гледки и богата история. В пътеводителя „Седем дни в Родопите“ авторът на блога

„Друми в думи“ Ели Иванова предлага примерен маршрут, който ще ви позволи в рамките на една седмица с кола да прекосите планината от изток на запад, като посетите някои от най-известните и забележителности и в същото време видете по-малко познати, но също толкова красиви места.

Книгата описва 44 туристически обекта, сред които има крепости, долмени, пътеки, водопади, мостове, извори, меандри и китни родопски градчета, пазещи вековна история, стара архитектура, предания от минали времена и невероятни гледки. Новата книга на авторката на „52 екопътеки“ Ели Иванова, издадена от „Сиела“, ще зарадва всички любители на планината, предлагайки примерен маршрут, който позволява в рамките на една седмица с кола да прекосите Родопите от изток на запад. А вещите ѝ съвети са допълнени от майсторските фотографии на Иван Иванов на потайните и древни гори на магичната ни планина.

ДАРЕНИЕ ЗА ХАСКОВСКОТО ЧИТАЛИЩЕ „ТРАКИЯ – 2008“

Хасковското читалище „Тракия – 2008“ получи нови книги за библиотечната си сбирка. Те са предоставени от Регионалния експертно-консултантски и информационен център „Читалища“ в Хасково. Освен художествена литература, включително от местни автори, читателите ще могат да разлистват и последни броеве на списания с културна насоченост. Дарени книги през последните месеци постъпиха и от членове на читалището и от симпатизанти. Те подариха и нашенски ръчно тъкани черги, плетива и други изделия на домашни занаяти, които ще обогатят читалищната

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА СТДБ СЕ СРЕЩНА С ГЕНЕРАЛНИЯ КОНСУЛ В ОДЕСА

На 28 юли т.г. Красимир Преманов – председател на Съюза на тракийските дружества в България и Светослав Иванов, назначен за Генерален консул на Република България в Одеса, проведе работна среща в Дома на тракийци в столицата. По време на срещата Красимир Преманов запозна Светослав Иванов с историята на тракийци, с традиционните връзки между СТДБ и Асоциацията на българите в Украйна, чиито членове около 90 %, са потомци на тракийци, преселили се в днешна Одеска област в началото на 19 в., както и със съвместните прояви, организирани от СТДБ и АБУ.

Председателят на тракийската организация изрази готовност да подпомага всички инициативи на новия Генерален консул, насочени към укрепване влиянието на българите в съвременното украинско общество.

ЗАСАЖДАТ В СТРАНДЖА БИЛКАТА КРИМСКИ ЧАЙ

Уникалният кримски чай, който вирее единствено в Странджа и е с доказани лечебни средства, отново може да се появи в големи количества и да стане част от поминъка на местните.

През последните години по ред причини добивът му намалява, което го направи още по-дефицитен и търсен. Затова дирекцията на Природен парк „Странджа“ планира да възстанови и подобри състоянието на находищата в планината.

Замисълът е на първо време да започне отглеждането на чая в специален разсадник в местността Качул и оттам посевите да бъдат разсаждани на различни места в природния парк. Така по-големи количества от кримския чай ще станат достъпни на местните жители, а оттам и за туристите.

Според експерти странджанският чай, известен още като кримски, е едно от най-редките растения в България. В естествени условия той е оцелял само на три места около пограничния град Малко Търново. Наричат го и миризлив бурен.

В Странджа освен диворастящ, макар и в малки количества, кримският чай се среща и в дворовете на някои къщи, но там добивите са оскъдни.

Познавачите го сравняват с по-широко разпространения мурсалски чай и твърдят, че даже има по-силно изразени лечебни свойства.

За кримския чай се смята, че е мощен антиоксидант, засилва имунната система и намалява риска от някои ракови заболявания. Помага също при високо кръвно, атеросклероза, инфаркт и инсулт. Според странджанци даже действал като стимулант на мъжката потентност. За тази странджанска виагра обаче няма още научно обяснение.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, д-р Ваня ИВАНОВА, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSG
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044;
Златка ЯНЕВА (Сливен) – 0897601560; Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) – 0894 044 420; Веска ЛАМБОВА (Шумен) – 0877 71 85 03;
Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Татул не е само това, което виждат туристите...

ВЕНЦИСЛАВ СТАЙКОВ

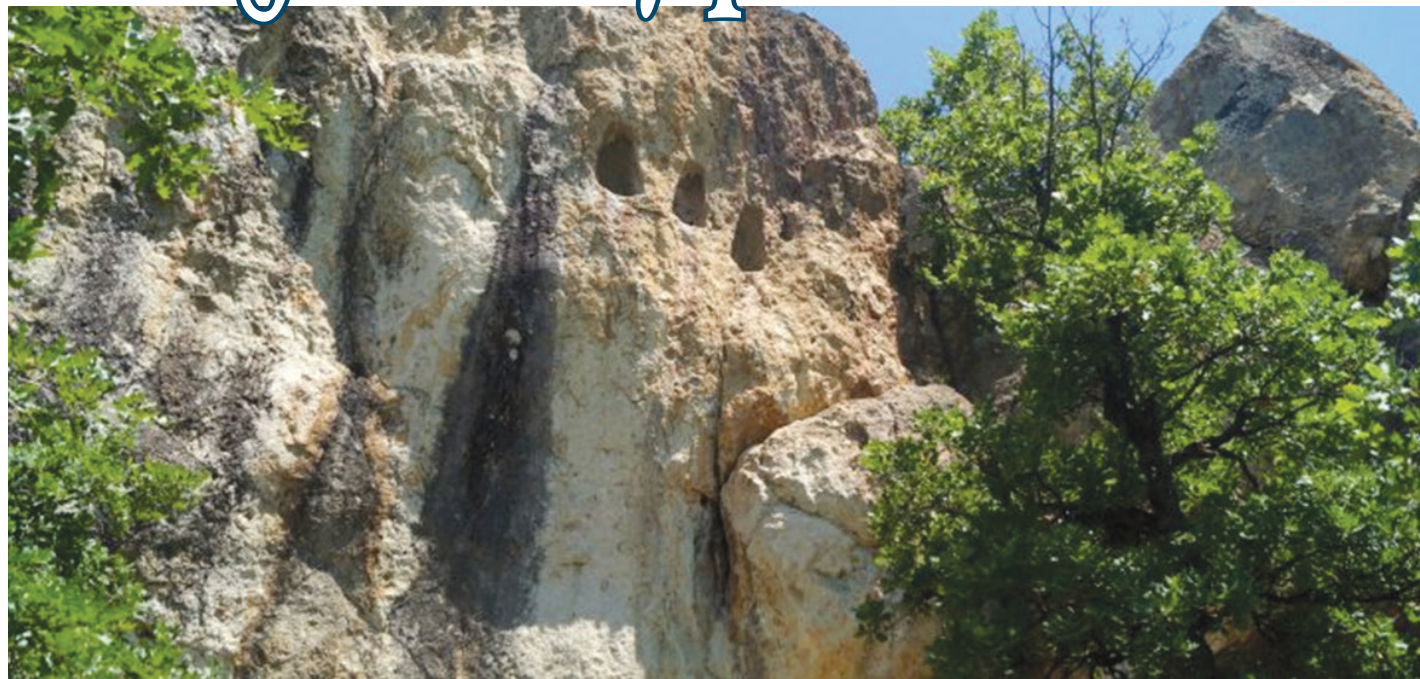
За местността Каменната глава (Кая башъ) знаят малко хора, най-вече някой местен, но като кажеш Татул почти няма човек от Източните Родопи, който да не го е чувал. А и в цяла България това свещено място е вече доста популярно. Но Каменната глава не е само местност, а и централната част на култов комплекс, която обхваща голяма площ от хълмове над река Буйюк дере (Голямото дере) и нейните притоци.

Именно към непознатите хълмове се насочи нашата група.

Спираме колата близо до шосето, където се намира височината Елтепе. Прескачаме необработваеми поляни, оградени с жив плет в махала Вежница на с.Татул. Това е махалата, която е разположена върху самото светилище. Разделяме се на две двойки за да видим повече неща от скалите, които обграждат първия хълм.

Още в началото попадаме на скала с ерозирали ниши и с много каменни късове, под които сигурно има затрупани артефакти. Първите ни открития ни импулсират още повече да проверяваме всяка скала и да търсим обработки от древните ни предци.

Спускаме се още по-надолу към Кара дере (Черното дере), водите на което мина-

с практична цел? Факт е, че се намират на култови места. Дали пък култа към слънцето не ги е създал? Знаем за слънчевите дискове на светилището Палеокастро край Тополовград.

Всичко е в шума от стари листа и непрекъснато се оглеждаме в краката си, особено след като още в самото начало един от нас падна на змия.

След по-малко от час попадаме в подножието на най-голямата скала в тази част на светилищния комплекс. Но преди това успяваме да я разгледаме и отгоре. Наско се промъква между храсти и откъртени скали и открива големи скални улеи, които са много добре изсечени и се спускат надолу. Огромни скални късове са се откъртели от основната скала. От един такъв правим снимки към добре запазени трапецвидни ниши, които откриваме в най-труднодостъпния участък.

ват под светилищния комплекс и се вливат в по-голямото Буйюк дере. Откриваме друга интересна скала.

Виждат се големи кръгове, издялани в скалите. Такива съм виждал и в основната част на светилището. От местните хора съм чувал, че в миналото по тези дерета е имало воденици. А скалите били удобни за изсичане на воденични камъни – хромели. Много хромели се изнасяли за Османската империя.

Но дали всички тези овали са създадени

Толкова сме се захласнали в снимане, че въобще не виждаме скалната ниша, върху която сме стъпили. Тя е издълбана върху голям камък, откъснат от основната скала. Нишата е сравнително добре запазена, въпреки ерозията и силното изветряне. Колко ли ниши лежат под огромните късове, върху които стъпвахме, можем само да гадаем.

В съседство на скалата с ниши забелязваме каменна пирамида, а под нея има също издялани слънчеви дискове.

Продължаваме да обикаляме скалния ма-

сив. Попадаме на хралупа, която прилича на утробно изсичане. Влизам в дупката и виждам, че всичко е създадено от природата. Няма човешка намеса, което обаче не пречи да е използвана от древните за техните ритуали.

На входа на пещерата виждаме ниша, която не е естествена. Нещо като дарохранителница, която доказва, че наистина тук са се извършвали ритуали. Откриваме и парчета от стара керамика, която не е задължително да е от времето на изсичането на скалите.

На връщане решаваме да разгледаме и скалите от задната страна на хълма. Гъстата растителност скрива повечето от тях, а и те са разпръснати на различна височина.

Малко под върха попадаме отново на силно ерозирали ниши, но все пак отпечатъците от тях си личат.

На билото откриваме впечатляваща пирамида, старателно изсечена от всички страни. На върха ѝ забелязваме два отпечатъка от ниши. Уникално творение на дедите ни.

Освен пирамидата откриваме още интересни форми.

Гледката от върха е прекрасна. В ниското се вижда Черното дере (Кара дере) и водопад, който набелязваме да посетим при следващото ни идване. От този хълм има много добра визуална връзка с централната част на Татулското светилище. („Нов живот“)

